

Examen HAVO

2015

tijdvak 1
donderdag 21 mei
9.00 - 12.00 uur

maatschappijwetenschappen (pilot)

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 25 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 58 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd.
Als er bijvoorbeeld twee redenen gevraagd worden en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Aanwijzing voor de kandidaat

Als in een vraag staat dat je een hoofd- of kernconcept moet gebruiken, dan gebruik je in het antwoord die elementen uit de omschrijving van het hoofd- of kernconcept die nodig zijn om de vraag juist te kunnen beantwoorden.

Opgave 1 Opvoedingswaarden en de opvoedingscanon

Bij deze opgave horen tabel 1 en afbeelding 1 uit het bronnenboekje.

Inleiding

De Haagse Hogeschool heeft in opdracht van de gemeente Den Haag onderzoek gedaan naar de opvattingen van inwoners van Den Haag over de opvoeding van kinderen. Het onderzoek is onderdeel van een project dat heeft geleid tot een opvoedingscanon. Deze opvoedingscanon geeft informatie over de ontwikkeling en opvoeding van kinderen en jongeren, gebaseerd op wetenschappelijke onderzoeken.

Gebruik tabel 1.

Tabel 1 laat enkele resultaten van het onderzoek van de Haagse Hogeschool zien. Een van de onderzoeksvragen was welke eigenschappen de inwoners belangrijk vinden om op kinderen en jongeren over te dragen of ze aan te leren. Sommige opvattingen passen meer bij het traditionele gezin en andere opvattingen passen meer bij het moderne gezin.

- 3p 1 Passen de resultaten uit tabel 1 meer bij het moderne of meer bij het traditionele gezin? Beargumenteer je antwoord met:
- twee kenmerken van het moderne of het traditionele gezin;
 - twee gegevens uit tabel 1 (bij elk kenmerk noem je een gegeven).

Voor het onderzoek zijn ruim 1000 inwoners van Den Haag telefonisch geïnterviewd. Een goed onderzoek voldoet aan de eis van representativiteit.

- 1p 2 Welke van onderstaande kenmerken draagt het meeste bij aan de eis van representativiteit?
- A** Bij de selectie van de respondenten is rekening gehouden met achtergrondkenmerken, zoals leeftijd.
 - B** Het begrip eigenschap is juist gedefinieerd.
 - C** Het is voor de respondenten duidelijk dat zij slechts één eigenschap mogen kiezen.

Vanaf de jaren zestig van de vorige eeuw veranderde in Nederland in het gezin een aantal waarden in de opvoeding. Deze verandering van waarden hangt samen met een aantal maatschappelijke veranderingen.

- 4p 3 Leg uit dat deze verandering van waarden in de opvoeding samenhangt met maatschappelijke veranderingen. Gebruik in je uitleg:
- de waarde **onafhankelijkheid** en een kernconcept bij het hoofdconcept verandering;
 - de waarde **conformisme** en een kernconcept bij het hoofdconcept verandering.
- Gebruik in je uitleg twee verschillende kernconcepten.

Gebruik afbeelding 1.

De gemeente Den Haag heeft campagne gevoerd voor de opvoedingscanon. De poster op afbeelding 1 is onderdeel van deze campagne.

- 2p 4 Leg uit dat de campagne kan bijdragen aan de socialisatie van opvoeders. Gebruik in je uitleg:
- afbeelding 1;
 - een functie van socialisatie.

Politieke stromingen verschillen in opvatting over de gewenste rol van de overheid bij de opvoeding van kinderen.

- 2p 5
- Geef een opvatting van de **confessionele** stroming over de rol van de overheid bij de opvoeding.
 - Geef op grond van deze opvatting een argument **voor** het gebruik van de opvoedingscanon.
- 2p 6
- Geef een opvatting van de **liberale** stroming over de rol van de overheid bij de opvoeding.
 - Geef op grond van deze opvatting een argument **tegen** het gebruik van de opvoedingscanon.

De rol van de overheid bij de opvoeding was in de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw anders dan tegenwoordig.

- 1p 7 Geef aan welke rol de overheid had bij de opvoeding in de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw. Gebruik in je antwoord het begrip verzuiling.

Opgave 2 De positie van huishoudelijk werkers

Bij deze opgave horen de teksten 1 en 2 en tabel 2 uit het bronnenboekje.

Inleiding

In deze opgave staat de maatschappelijke positie van huishoudelijk werkers en de omgang met hun werkgever centraal. Huishoudelijk werkers zijn personen die tegen betaling bij iemand werk in het huishouden doen, zoals het schoonmaken van de woning of het strijken van kleren. De personen die de huishoudelijk werkers in dienst hebben zijn de werkgevers.

Gebruik tekst 1.

- 2p 8 Leg uit dat er bij de positie van huishoudelijk werkers sprake is van een politiek probleem. Gebruik in je uitleg:
- een kenmerk van een politiek probleem;
 - een voorbeeld uit tekst 1.
- 4p 9 Leg uit dat er bij de positie van huishoudelijk werkers sprake is van een verhoudingsvraagstuk. Gebruik in je uitleg:
- twee kernconcepten bij het hoofdconcept verhouding;
 - bij elk kernconcept een voorbeeld uit tekst 1.

Huishoudelijk werk is ongeschoold werk en vaak informeel georganiseerd. Dit laatste betekent dat het werk bij iemand thuis plaatsvindt, de huishoudelijk werker niet in dienst van een bedrijf is en dat het vaak zwart werk is. Zwart werk wil zeggen dat de werkgever en de huishoudelijk werker geen aangifte doen bij de Belastingdienst en er geen belasting en sociale premies worden betaald.

Het soort werk en de organisatie van het werk kunnen de lage maatschappelijke positie van de huishoudelijk werkers verklaren.

- 2p 10 Leg uit dat het **soort werk** de lage maatschappelijke positie van huishoudelijk werkers kan verklaren. Gebruik in je uitleg de definitie van het begrip status.
- 2p 11 Leg uit dat de **informele organisatie van het werk** de lage maatschappelijke positie van huishoudelijk werkers kan verklaren. Gebruik in je uitleg het kernconcept samenwerking.

De arbeidsrelatie tussen huishoudelijk werkers en werkgevers is informeler dan bij andere groepen werknemers.

- 2p 12 Leg dit verschil uit. Gebruik in je uitleg:
- het kernconcept sociale institutie;
 - een voorbeeld uit tekst 1.

Gebruik de regels 39 tot en met 69 van tekst 1.

Een maatregel om de positie van huishoudelijk werkers te verbeteren, is de invoering van de dienstencheque. Of deze invoering gewenst is, hangt af van de visie op de rol van de overheid.

- 4p 13 Leg uit of de invoering van de dienstencheque meer bij de socialistische/sociaaldemocratische stroming of meer bij de liberale stroming past. Gebruik in je uitleg:
- de visies op de rol van de overheid van de twee stromingen;
 - een voorbeeld uit tekst 1.

FNV Bondgenoten zet zich in om de positie van huishoudelijk werkers te verbeteren. De vakbond roept huishoudelijk werkers op om lid te worden van FNV Bondgenoten.

Stelling: Als meer huishoudelijk werkers lid worden van een vakbond, neemt de representativiteit van deze vakbond toe.

- 2p 14 Geef een argument voor **of** een argument tegen deze stelling. Leg je argument uit met behulp van het kernconcept representativiteit.

Gebruik tekst 1.

In tekst 1 zijn vanuit het systeemmodel van politieke besluitvorming omgevingsfactoren te herkennen die nieuw beleid voor huishoudelijk werkers kunnen beïnvloeden.

- 2p 15 – Geef een omgevingsfactor uit tekst 1 die een **steun** is voor nieuw beleid voor huishoudelijk werkers.
- Leg uit hoe deze factor nieuw beleid kan beïnvloeden.
- 2p 16 – Geef een omgevingsfactor uit tekst 1 die een **bedreiging** is voor nieuw beleid voor huishoudelijk werkers.
- Leg uit hoe deze factor nieuw beleid kan beïnvloeden.

Gebruik tabel 2.

Sjoukje Botman heeft onderzoek gedaan naar migranten die huishoudelijk werk verrichten in Amsterdam. In tabel 2 staan gegevens uit dit onderzoek over deze migranten.

- 2p 17 Leg uit dat in tabel 2 een geglobaliseerde samenleving te herkennen is. Gebruik in je uitleg:
- een voorbeeld uit tabel 2;
 - het kernconcept globalisering.

Gebruik tekst 2 en tabel 2.

De werkgever en de huishoudelijk werker zijn door hun arbeidsrelatie over en weer met elkaar verbonden.

- 2p 18 Geef aan hoe werkgever en huishoudelijk werker over en weer met elkaar verbonden zijn. Gebruik in je antwoord:
- het hoofdconcept binding;
 - een voorbeeld uit tekst 2;
 - een voorbeeld uit tabel 2.

- Gebruik het interviewfragment van huishoudelijk werker 1 uit tekst 2.*
- 2p 19 Leg uit wat het effect is van het werk op de identiteit van huishoudelijk werker 1 uit tekst 2. Gebruik in je uitleg:
- het kernconcept identiteit;
 - een voorbeeld uit tekst 2.

- Gebruik het interviewfragment van huishoudelijk werker 2 uit tekst 2.*
Status is een relatief begrip, net als cultuur.
- 2p 20 Leg uit dat status een relatief begrip is. Gebruik in je uitleg:
- de definitie van het begrip status;
 - een voorbeeld uit het interviewfragment van huishoudelijk werker 2 uit tekst 2.

Opgave 3 Afpakken van crimineel geld

Bij deze opgave hoort tekst 3 uit het bronnenboekje.

Inleiding

Marc van Nimwegen was procureur-generaal bij het Openbaar Ministerie (OM). Hij wilde dat het OM zich meer zou richten op het afpakken van crimineel geld dat beroepscriminelen verdienen met bijvoorbeeld drugshandel.

Gebruik tekst 3.

Marc van Nimwegen beschrijft in tekst 3 waardoor mensen kunnen overgaan tot crimineel gedrag.

- 2p 21 Leg uit waardoor mensen kunnen overgaan tot crimineel gedrag. Gebruik in je uitleg:
- het kernconcept socialisatie;
 - een voorbeeld uit tekst 3.

Volgens Marc van Nimwegen ondermijnt criminaliteit de samenleving (zie regels 19-21 van tekst 3). Ondermijning van de samenleving kan betekenen dat de sociale cohesie in de samenleving afneemt.

- 3p 22 Leg uit dat door criminaliteit de sociale cohesie in de samenleving kan afnemen. Gebruik in je uitleg:
- het kernconcept cultuur;
 - een voorbeeld van cultuur uit tekst 3;
 - het kernconcept sociale cohesie.

In het strafrecht hebben de klassieke en de moderne school verschillende uitgangspunten.

- 4p **23** Leg uit welk uitgangspunt van welke school het meeste aansluit bij het beleid van het afpakken van crimineel geld. Gebruik in je uitleg:
- een uitgangspunt van de klassieke school en een uitgangspunt van moderne school;
 - een voorbeeld uit tekst 3.

- 2p **24** Welke functie van straffen is te herkennen in het beleid van het afpakken van crimineel geld? Geef een reden voor je antwoord met een voorbeeld uit tekst 3.

In het overheidsbeleid zijn verschillende strategieën te herkennen om criminaliteit te bestrijden.

- 2p **25** Op welke strategie moet volgens tekst 3 de nadruk liggen? Geef een reden voor je antwoord met een voorbeeld uit tekst 3.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.